

زبان شناسی اینترنت

راهنمایی برای دانشجویان

Internet Linguistics: A Student Guide

مترجم: محمدحسن ترابی

نویسنده: دیوید کریستال

نوبسه پرسی

زبان شناسی اینترنت

راهنمایی برای دانشجویان

نویسنده:

دیوید کریستال

مترجم:

محمد حسن ترابی

سازمان اساتاد و کادر عالی‌تحصیلی
جمهوری اسلامی ایران

- سرنامه کریستال، دیوید، ۱۳۴۱ - ۴ - Crystal, David
عنوان و نام پدیدآور زبان‌شناسی اینترنت: راهنمایی برای دانشجویان / نویسنده دیوید کریستال -
ترجمه مجتهد حسن توایی
مشخصات نشر تهران: نشر نویسه پارسی، ۱۳۹۶
مشخصات شاعری ۳۹۶ ص: تصویر، جدول، نمودار
شابک ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۳۰-۵۸-۵
وضعیت فهرست نویسی فیبا
یادداشت عنوان اصلی: Internet linguistics : a student guide, 2011
یادداشت واژه‌نامه
یادداشت نمایه
موضوع زبان‌شناسی کامپیوتری Computational linguistics
موضوع اینترنت Internet
موضوع اینترنت - جنبه‌های اجتماعی Internet -- Social aspects
شماره افزوده ترائی، مجتهد حسن، ۱۳۶۶ - ترجمه
رده بندی کنگره ۱۳۹۶ / ۱۹۱ الف / P۹۸۸۵
رده بندی دیویی ۴۱۰/۲۸۵
شماره کتابشناسی ملی ۵۰۵۷۶۲۶

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Internet Linguistics: A Student Guide

David Crystal

© 2011 David Crystal

نویسنده: دیوید کریستال David Crystal

مترجم: محمد حسن ترابی

طراح جلد، گرافیک، صفحه‌آرایی و ناظر فنی چاپ: محمد معرابی

www.mehrabi.ir / 00125163545

ناشر: نشر نویسه پاریس

دفتر انتشارات: ۰۲۱-۷۷-۵۳۲۴۶

فروشگاه: ۰۲۱-۶۶۹۵۷۱۳۲

سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۴۵۵۴۵۵۴۱۴۲

وبگاه: www.neveeseh.com

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۳-۵۸-۵

چاپ و صحافی: روز

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به نشر نویسه پاریس است.
تکثیر و انتشار این اثر با قسمتی از آن به هر شیوه، بدون مجوز قبلی و کتبی
ممنوع و مورد پیگیری قانونی قرار خواهد گرفت.

کاغذ بالک:

FSC
FSC C01486F3

PEFC
PEFC015-13-134

Paper from well managed forests
and controlled sources

کاغذ این کتاب از جنگل‌ها و منابع
کاملاً مدیریت شده تهیه شده است.

کاغذی است که وزن سبک، جرم حجمی کم و ضخامت بالا دارد و رنگ آن برای مطالعه مناسب است. این کاغذ از الیاف چوب تهیه شده و کتاب‌های به وجود آمده از آن وزن بسیار کمتری نسبت به کتاب‌های ساخته شده از کاغذهای تحریر سفید رنگ (WoodFree) دارد و همین موضوع، مطالعه و جابه‌جایی آن را آسان می‌کند. این کاغذ در کشورهای توسعه‌یافته بزرگ‌ترین سهم را در انتشار کتاب دارد.

فهرست مطالب

۱۳	بیشگفتار مترجم
۱۷	بیشگفتار نویسنده
۱۹	۱. چشم‌انداز و بافت‌شناختی
۲۳	نصوبات غلط
۲۹	در مورد اصطلاحات احتیاط کنیم
۳۲	مشکلات پژوهش
۴۱	۲. اینترنت به‌مشابه رسانه
۴۳	گفتار در برابر نوشتار
۴۷	اینترنت به‌مشابه رسانه‌ای آمیخته
۴۹	تفاوت با گفتار
۵۱	شکلک‌ها
۵۲	مکالمات چندگانه
۵۷	تفاوت‌ها با نوشتار
۶۳	رسانه‌های جدید
۶۷	۳. یک نمونه کوچک: نوشت
۷۲	مسائل روش‌شناختی
۷۶	مسائل محتوایی
۷۹	مسائل دستوری
۸۴	مسائل کاربردشناختی
۸۸	گونه‌ای در حال تکامل
۹۳	۴. تغییر زبان
۹۵	واژگان
۱۰۰	خط

۱۰۷	دستور
۱۱۰	کاربردشناسی
۱۱۷	سیک
۱۲۱	۵. اینترنت چندزبانه
۱۲۷	سیاست‌گذاری و تکنولوژی
۱۳۳	مسائل روش‌شناختی
۱۳۴	۶. زبان‌شناسی کاربردی اینترنت
۱۳۲	مشکلات موجود
۱۳۷	تمرکز بر ابهام
۱۴۳	رویکرد فرهنگ‌نامه‌ای
۱۵۶	محوریت معنی‌شناسی
۱۶۰	یک نمونه
۱۶۵	جنبه‌های دیگر
۱۷۵	۷. یک مطالعه موردی حقوقی
۱۷۸	بخشی از یک مقاله
۱۸۱	یک مطالعه موردی
۱۸۲	روش
۱۸۳	بحث و نتیجه‌گیری
۱۸۵	۸. به سوی زبان‌شناسی نظری اینترنت
۱۸۶	رابط و نمایه‌سازی
۱۸۷	جریان‌های جدید
۱۸۸	۹. پیشینه‌های پژوهشی و فعالیت‌ها
۱۸۹	۱. بحث درباره نقش‌ها (فصل ۱)
۱۹۰	۲. مسائل صوتی (فصل ۲)

۲۱۹	۳. صورت‌های ممیز (فصل ۲)
۲۲۰	۴. آزمون‌های لروضیات (فصل ۲ و ۳)
۲۲۱	۵. نشانه‌گذاری (فصل ۳)
۲۲۲	۶. اسیم (فصل ۳)
۲۲۳	۷. ترجمه برخط (فصل ۵)
۲۲۶	۸. بومی‌سازی (فصل ۶)
۲۲۷	۹. طبقه‌بندی (فصل ۶)
۲۳۰	۱۰. هدف‌گذاری معنایی (فصل‌های ۶ و ۷)

۲۳۳	یادداشت‌ها
۲۳۵	برای مطالعه بیشتر
۲۴۷	واژه‌نامه
۲۸۷	نمایه

زبان‌شناسی اینترنت: راهنمایی برای دانشجویان

امروزه اینترنت به بخش جدانشدنی زندگی معاصر تبدیل شده است، و زبان‌شناسان هر روز بیشتر از روز قبل به بررسی تأثیر آن بر زبان می‌پردازند. در این کتاب راهنمای دانشجویان هستند، استاد پیشرو زبان، پروفیسور دیوید کریستال، بعد از کتاب پرورشش، زبان و اینترنت، این حوزه را به‌عنوان رشته جدیدی معرفی می‌کند: زبان‌شناسی اینترنت.

کریستال با سبک جذاب و جامعه‌پسندش، با استفاده از مثال‌های واقعی و ارتباط شخصی‌اش با شرکت‌های اینترنتی به مسائل زبانی اینترنتی‌ای می‌پردازد که به‌طور روزمره بر ما اثر می‌گذارند. وی تحلیل‌های زبانی جدیدی از تویتر، امنیت اینترنت، و تبلیغات اینترنتی ارائه می‌دهد، ویژگی در حال رشد چندزبانگی اینترنت را بررسی می‌کند، و مشاهدات روشنگرانه‌ای از گستره وسیعی از رفتارهای اینترنتی، از اسپم گرفته تا علامت تعجب، به‌دست می‌دهد.

این اثر که فعالیت‌ها و پیشنهادهای بسیاری برای پژوهش‌های آتی ارائه کرده است، برای دانشجویان در تمام سطوح زبان انگلیسی، زبان‌شناسی، و رسانه‌های جدید، درآمدی ضروری بر یک رشته جدید و مهم به‌شمار می‌رود.

دیوید کریستال، نویسنده، مدرس، و گوینده‌ای مستقل ساکن هولی‌هد در ولز شمالی است. وی نویسنده کتاب‌های متعددی از جمله این فقط یک جمله است که من به آن می‌پردازم^۱ (انتشارات راتلج؛ ۲۰۰۹) است. اولین DVD سخنرانی‌های دیوید کریستال در سال ۲۰۰۹ با نام آینده زبان^۲ توسط انتشارات راتلج منتشر شد.

«کریستال از تجارب غنی خود برای روشن کردن مسائل مهمی در مورد صورت و کاربرد زبان در اینترنت استفاده کرده است.»

مارک وارشوور^۳، دانشگاه کالفرنیا، آبروین، آمریکا

¹ *Just a Phrase I'm Going Through*

² *The Future of Language*

³ M. Warschauer

«دیوید کریستال یک زبان‌شناس برجسته و یک معلم برجسته است. با توجه به تجربه وی درباره زبان و اینترنت، وی نویسنده ایده‌آل برای این کتاب آموزشی است.»

ناومی اس. بارون^۱، دانشگاه آمریکایی، آمریکا

«کریستال دیدی جامع و منحصر به فرد از کاربردهای جدید برای زبان‌شناسی در اینترنت ارائه می‌دهد و مسائل روش‌شناختی مطرح شده در مطالعه‌های موردی به گستره وسیعی از پروژه‌هایی مربوط می‌شوند که خوانندگان کتاب ممکن است در حال کار روی آن‌ها باشند. خواندن این کتاب برای دانشجویان این رشته ضروری خواهد بود.»

شازلوت تیلور^۲، دانشگاه پورتسموث، انگلستان

¹ N. S. Baron

² C. Taylor

پیشگفتار مترجم

روزی با دوست زبان‌شناسی در یکی از فروشگاه‌های کتاب اصفهان مشغول نگاه کردن به کتاب‌های جدید زبان‌شناسی بودیم که کتابی با طرح صفحه جستجوی گوگل توجه مرا به خود جلب کرد. عنوان کتاب، زبان‌شناسی اینترنت: راهنمایی برای دانشجویان، آن قدر جذاب بود که اشتیاق خواندنش در لحظه مرا فراگرفت. نویسنده کتاب دیوید کریستال بود، دیوید کریستال بزرگ، دیوید کریستالی که من سال‌ها پیش با کتاب فرهنگ زبان‌شناسی و آواشناسی^۱ با وی آشنا شده بودم. نتیجه مشخص بود، این کتاب را باید خواند! کتاب را گرفتم و در اتوبوس واحد شروع به خواندن آن کردم، بدون اینکه متوجه حرکت اتوبوس شوم، به مقصد رسیده بودم، در مسیر ۲۰ دقیقه‌ای، ۱۵ صفحه از کتاب را خوانده بودم. به همین سادگی! طی سه روز کل کتاب را خواندم. شکی نداشتم که این کتاب باید ترجمه شود، و مترجم هم باید محمدحسن ترابی باشد! و فکر می‌کنم کسانی که مرا می‌شناسند دلیل آن را به خوبی می‌دانند! این حس را داشتم که اگر این کتاب را یک نفر بخواهد ترجمه کند، آن یک نفر باید من باشم. با آقای امیر احمدی، دوست گرامی‌ام و مدیر نشر نویسه پارسی تماس گرفتم و پیشنهاد ترجمه این کتاب را دادم. ایشان هم استقبال کردند و گفتند که از مدت‌ها پیش این کتاب را برای اینکه من آن را ترجمه کنم کنار گذاشته‌اند، اما چون من مشغول ترجمه کتاب کلیدواژه‌های فلسفه ذهن بودم، آن را به من نداده بودند. بعد از اتمام کتاب قبلی، با هیجان فراوان شروع به ترجمه این کتاب کردم، اما به دلیل مشغله زیادم، ترجمه کتاب بیش از حد انتظار به طول انجامید، اما سرانجام در دی‌ماه ۱۳۹۶ ترجمه و ویرایش آن به پایان رسید.

خواندن این کتاب را به همه کسانی که با زبان‌شناسی آشنایی دارند و یا به گونه‌ای با زبان سروکار دارند پیشنهاد می‌کنم، اما خواندن آن را به‌ویژه به کسانی توصیه می‌کنم که نگران تأثیر منفی اینترنت و فضای مجازی بر زبان فارسی هستند. در این کتاب، کریستال با نگاهی علمی و بدون سوگیری خاصی به بررسی زبان اینترنت پرداخته، و به‌خوبی حوزه‌هایی را که در این زمینه باید مورد بررسی قرار گیرند معرفی کرده است. وی در این کتاب به بسیاری از پرسش‌ها در زمینه تأثیر فضای مجازی بر زبان پاسخ داده و مشخص کرده است که باید نگران چه چیزی بود، نگران چه چیزی نبود، و چه چیزی را باید مطالعه کرد، و چگونه باید مطالعه کرد. شک نیست که

¹ A Dictionary of Linguistics and Phonetics

تجربه کریستال در فعالیت‌های مربوط به زبان و اینترنت راهنمای خوبی برای وی در مسیر نوشتن این کتاب ارزشمند بوده است.

این کتاب چشم‌اندازهای تازه‌ای در برابر حوزه‌های مختلف مطالعه زبان می‌گشاید: صرف، نحو، معنی‌شناسی، کاربردشناسی، تحلیل گفتمان، زبان‌شناسی رایانشی، جامعه‌شناسی زبان، زبان‌شناسی حقوقی، حتی روان‌شناسی زبان و دیگر حوزه‌های مرتبط با زبان‌شناسی به معنای دقیق آن: مطالعه علمی زبان.

در متن کتاب در جاهایی یادداشت‌هایی برای توضیح مطالب اضافه شده است. بهتر این بود که این یادداشت‌ها در پایین صفحه مربوط می‌آمدند تا راحت‌تر در اختیار خواننده قرار داشته باشد، اما به چند دلیل نمی‌توانستم یادداشت‌ها را در پایین صفحه بیاورم. اول اینکه این یادداشت‌ها در نسخه انگلیسی خود کتاب در آخر کتاب آمده بودند. دوم اینکه من از پانویس‌ها برای معرفی معادل انگلیسی اصطلاحات و همچنین ارائه توضیحات خودم (که با «م.» مشخص کرده‌ام) استفاده کردم و برای همین اگر یادداشت‌های اصلی هم در پایین هر صفحه می‌آمدند، خواننده دچار سرگرمی می‌شد. و سوم اینکه استاندارد نشر این است که یادداشت‌ها در پایان کتاب بیایند.

نکته دیگری که باید به آن اشاره کنم این است که در این کتاب، دیوید کریستال از سیستمی خاص خود برای ارائه مشخصات کتاب‌شناسی کتاب‌ها و مقالات استفاده کرده بود. اما من به این دلیل که خوانندگان ایرانی با سیستم APA آشنا تر هستند، همه این اطلاعات کتاب‌شناسی را به سیستم APA درآوردم تا استفاده از کتاب برای خوانندگان عزیز راحت‌تر باشد.

در ترجمه اصطلاحات از منابع مختلفی استفاده کردم و بنابراین خود را موظف می‌دانم برای احترام به نویسندگان این منابع و همچنین خوانندگانی که حق دارند بدانند برابرها از کجا انتخاب شده‌اند، این منابع را معرفی کنم؛ بنابراین، فهرست این منابع را به ترتیب الفبایی در اینجا می‌آورم:

- دیبرمقدم، م. (۱۳۸۶). زبان‌شناسی نظری: پیدایش و تکوین دستور زایشی. تهران: سمت.
 شفاقی، و. (۱۳۹۴). فرهنگ توصیفی صرف. تهران: نشر علمی.
 مدرسی‌قوامی، گ. (۱۳۹۴). فرهنگ توصیفی آواشناسی و واج‌شناسی. تهران: نشر علمی.

همایون، ه. (۱۳۷۹). واژه‌نامه زبان‌شناسی و علوم وابسته (با تجدید نظر و اضافات). (ویرایش دوم). تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

وبسایت فرهنگستان زبان و ادب فارسی به نشانی <http://www.persianacademy.ir>.

برای وضع برابر نهاد برای اصطلاحاتی که در منابع برابر نهادی برای آن‌ها نیافتیم، از کمک‌ها و راهنمایی‌های استاد دکتر سید مصطفی عاصی بهره بردم و از ایشان به دلیل همین کمک‌ها و راهنمایی‌های ارزشمندشان تشکر می‌کنم. از دوست خوب و چندین ساله‌ام، آقای مصطفی کبیری و همچنین خانم فاطمه ترابی نیز به دلیل کمک‌هایشان در ترجمه کتاب حاضر صمیمانه سپاسگزارم. در فرایند ترجمه و آماده‌سازی این کتاب، آقای امیر احمدی، مدیر نشر نویسه پارسی، بسیار بیشتر از وظایف یک ناشر با من همکاری داشتند و در تمام مراحل ترجمه کتاب از راهنمایی‌های ایشان بهره بردم. از ایشان و سایر همکارانشان در نشر نویسه پارسی که همگی از دوستان فرهیخته من نیز هستند، کمال تشکر را دارم.

امیدوارم توانسته باشم ترجمه مناسبی از این کتاب ارزشمند در اختیار علاقمندان قرار دهم و خوانندگان از خواندن این کتاب لذت ببرند.

م. ت.

زمستان ۱۳۹۶

چگونه می‌توان برای دانشجویان راهنمایی برای رشته‌ای نوشت که هنوز وجود ندارد - یا حداقل به‌شکلی که به‌عنوان یک درس معمول در برنامه دانشگاه‌ها یا فصلی در کتاب‌های مجموعه زبان‌شناسی شناخته شود وجود ندارد؟ ناگزیر، این راهنما نوشته‌ای شخصی خواهد بود که اطلاعات آن از چندین پروژه اینترنتی که من درگیر آن‌ها بوده‌ام به‌دست آمده است. این شرایط برای من یادآور دهه ۱۹۸۰ است، زمانی که کاربردشناسی زبان به‌عنوان رشته مطالعاتی جدیدی در حال شکل‌گیری بود، و کتاب‌های مقدماتی مختلفی که منتشر می‌شدند به موضوعات کاملاً متفاوتی می‌پرداختند. زبان‌شناسی اینترنت اکنون در همین مرحله ابتدایی قرار دارد. من به‌راحتی می‌توانم کتاب‌های مقدماتی دیگری در این زمینه را تصور کنم که شاید تخصص نویسنده آن زبان‌شناسی رایانشی باشد و بسیار با این کتاب متفاوت باشد. تخصص من زبان‌شناسی توصیفی است، و این موضوع مشخص است. اما این تخصص مناسبی است، زیرا آن چیزی که زبان اینترنت بیش از هر چیزی به آن نیاز دارد، توصیفی مناسب است.

تعداد رو به افزایشی از دانشجویان زبان‌شناسی در سطوح کارشناسی و کارشناسی ارشد مطالعه این موضوع را آغاز کرده‌اند و من این کتاب را در وهله اول برای آنان نوشته‌ام. امیدوارم این کتاب برای کسانی هم که درس زبان را به‌عنوان بخشی از رشته مطالعات رسانه یا ارتباطات انتخاب می‌کنند جذاب باشد. فرض من بر این بوده است که خوانندگان یک درس زبان‌شناسی مقدماتی گلرزانده‌اند، یا حداقل یک کتاب مقدمات زبان‌شناسی خوانده‌اند و با حوزه‌های مختلفی که اینترنت را شکل می‌دهند و جدیدترین پیشرفت‌های آن‌ها آشنا هستند. دانشجویان در این کتاب مطلبی در مورد نحو یا جامعه‌شناسی زبان و یا ویلاگنوسی یا شبکه‌های اجتماعی نخواهند یافت. این کتاب برای کسانی نوشته شده است که با اصول اولیه و روش‌های زبان‌شناسی آشنایی دارند، با فعالیت‌های اینترنتی آشنایی کامل دارند، و در مورد رابطه بین این دو کنجکاو هستند. این کتاب همچنین برای کسانی نوشته شده است، که در بین این افراد، مجذوب شیوه ظهور زبان اینترنت هستند، و می‌خواهند در مورد آن کاوش کنند. بنابراین، من تا جایی که امکان داشته است به حوزه‌هایی که در آن‌ها به تحقیق نیاز است، اشاره کرده‌ام. هدف من فقط آگاهی دادن نیست، بلکه الهام‌بخشی به زبان‌شناسان بیشتر برای کار در این زمینه است، زیرا، همان‌گونه که خواهید دید - و عجیب نیز به نظر می‌رسد - این حوزه نیاز فوری به آنان دارد. به‌ویژه، من همه

مشال‌هایم را از انگلیسی آورده‌ام، و اگر قرار باشد نتایج به‌دست‌آمده قوی باشند، باید این محدودیت را برطرف کرد.

این کتاب، با دیگر کتاب من، زبان و اینترنت، کاملاً متفاوت است. در آن کتاب، تأکید بر تنوع سبک‌شناختی این رسانه بود، پس توجه بر ویژگی‌های زبانی‌ای بود که به شناسایی گونه‌های زبانی کمک می‌کردند. در کتاب حاضر، مسائل کلی مرتبط با توصیف و روش‌شناسی اهمیت دارند. فصلی که در این کتاب به توصیف توئیتز می‌پردازد از آن کتاب بیرون گذاشته نمی‌شد، اما از جنبه‌های دیگر، زبان‌شناسی اینترنت سعی می‌کند که در راستای نامش حرکت کند و نسبت به زبان و اینترنت منظر گسترده‌تری را اتخاذ کند. کمی هم‌پوشی بین دو کتاب اجتناب‌ناپذیر بود، اما امیدوارم این هم‌پوشی زیاد جلب‌توجه نکند.

از کسانی که به نمایندگی از ناشر، این کتاب را بازبینی کردند، تشکر می‌کنم. از ساشا کارتن^۱، یان ساوندرز^۲، و دیگر کسانی که در شرکت‌هایی (ای‌ان‌دی،^۳ کریستال سمنتیکس،^۴ ادپپر مدیا^۵) کار می‌کردند که برای شکل‌دهی رویکردهایی که در فصل ۶ آمده‌اند با من همکاری داشتند نیز تشکر می‌کنم. بیشتر از همه، باید از همسر و شریک کاری‌ام، هیلاری، تشکر کنم که در طول ۲۰ سال گذشته در برخورد نزدیک من با اینترنت چه به‌صورت تخصصی و چه به‌صورت خصوصی سهمیم بوده است.

دیوید کریستال

جولای ۲۰۱۰

¹ S. Carton

² I. Saunders

³ AND

⁴ Crystal Semantics

⁵ Adpepper Media

هرجا که زبان هست، زبان‌شناس هم هست. این کار زبان‌شناسان است که نمودهای زبان را در هر جایی جستجو، توصیف، و تحلیل کنند. بنابراین، وقتی ما با بزرگ‌ترین پایگاه دادگان زبانی‌ای که جهان تاکنون به خود دیده است، مواجه می‌شویم، باید انتظار داشته باشیم که زبان‌شناسانی آن را بررسی کنند تا بدانند چه اتفاقی در حال روی دادن است. این کار شروع شده است. و در نتیجه، یک رشته جدید در حال شکل‌گیری است: زبان‌شناسی اینترنت.

این نام هنوز در همه‌جا به کار نمی‌رود؛ یکی از دلایل آن این است که نام‌های دیگری برای تمرکز بر نقش ارتباطی اینترنت پیشنهاد شده‌اند. در دهه ۱۹۹۰، ارتباط رایانه‌بنیاد (سی‌ام‌سی) شهرت گسترده یافت، و وقتی وارد عنوان مجله اینترنتی تأثیرگذار ژورنال ارتباط رایانه‌بنیاد^(۱) شد، کاربرد بیشتری یافت. با این وجود، از دیدگاه زبان‌شناختی، این نام مشکل‌ساز بود: بیش از حد گسترده بود. همه شکل‌های ارتباط را در بر می‌گرفت، مانند موسیقی، عکس، خط-نقاشی^(۲)، ویدئو، و همچنین زبان در معنای محدود آن. همین «معنای محدود» است که اساس هر دوره‌ای در زبان‌شناسی را تشکیل می‌دهد و در آن زبان‌شناسان به تفاوت با اهمیت بین زبان گفتار، زبان نوشتار، و زبان اشاره، از یک طرف، و مفاهیم بدیعی^(۳) مانند «زبان نقاشی» و «زبان چهره»، از طرف دیگر، می‌پردازند.^(۴) اصطلاح‌های زبان و ارتباط هم‌معنا نیستند.

اما عنوان ارتباط رایانه‌بنیاد هنوز هم کاربرد گسترده‌ای دارد، با اینکه دو اصطلاح دیگر هم به وجود آمده‌اند که حوزه گسترده‌تری هم دارند. ظهور تکنولوژی تلفن همراه فشار خاصی به ایده «به‌واسطه رایانه» وارد کرد. افراد وقتی دارند با تلفن همراهشان صحبت می‌کنند، واقعاً این حس را ندارند که یک رایانه در گوش خود گرفته‌اند، علی‌رغم این واقعیت که فرایندهای رایانشی زیادی در کارکرد این وسیله نقش دارند. و نگرانی با افزایش دستگاه‌های تعامل گفتاری^(۵) افزایش یافت. چه یک ماشین با ما صحبت کند (مانند کار با راهنمای ناوبری ماهواره‌ای در زمان رانندگی یا سیستم اعلان در فرودگاه)، چه زمانی که ما با یک ماشین صحبت کنیم (مانند دستگاه رزرو تلفنی یا ماشین لباسشویی‌هایی که با صدا فعال می‌شوند)، چه زمانی که داریم کتاب الکترونیک^(۶)

¹ computer-mediated communication (CMC)

² Journal of Computer-Mediated Communication

³ line-drawing

⁴ figurative

⁵ interactive speech devices

⁶ e-book

می‌خوانیم، در وهله اول این دستگام‌ها را «رایانه» نمی‌دانیم. یا، حداقل، آن‌ها رایانه‌های کاملاً متفاوتی نسبت به آن‌هایی هستند که ما عادت کرده‌ایم روی میز یا درون کیفمان باشند. بنابراین، بسیاری از افراد از اسامی جامع‌تری مانند ارتباط الکترونیکی^۱ (ای‌ام‌سی) یا ارتباط دیجیتال^۲ (دی‌ام‌سی) استفاده می‌کنند. فعلاً برای اینکه بگوییم که کدام یک از این اسامی معیار خواهد شد - یا اینکه نام دیگری در درون رایاسپهر^۳ ساخته می‌شود خیلی زود است. در هر صورت، از منظر زبان‌شناختی، همه این اصطلاحات بسیار گسترده هستند و تمایز بین زبان و دیگر اشکال ارتباط را مشخص نمی‌کنند.

من زبان‌شناسی اینترنت را مناسب‌ترین نام برای مطالعه علمی نمودهای زبان در رسانه الکترونیک می‌دانم. این نام تمرکز ضروری را در مقایسه با سایر اشکال ارتباط انسانی به‌عنوان یک کل (که برای آن نام نشانه‌شناسی اینترنت^۴ می‌تواند مناسب‌تر باشد) در خود دارد. و مطمئناً در مقایسه با عناوینی که در روزهای ابتدایی ظهور اینترنت معرفی شدند، نام رضایت‌بخش‌تری است. واژه‌هایی مانند *Cyberspeak* (زبان^۵ رایاسپهر)، *Netspeak* (زبان شبکه) و دیگر واژه‌هایی که با *speak* ساخته شده بودند به‌منظور صحبت در مورد یک مجموعه کلی به کار می‌رفتند،^(۳) اما نقطه ضعفشان این بود که بیش از اندازه بر فردویژگی^۶ زبانی این رسانه تأکید داشتند و این گونه القاء می‌کردند که گویی این رسانه بسیار همگون‌تر از چیزی است که واقعاً هست. برتری انگلیسی در اینترنت منجر به ظهور نام‌هایی مانند *Netlish* و *Weblish* شد، اما با توجه به حضور الکترونیک^۷ روزافزون زبان چینی و دیگر زبان‌ها، اصطلاحاتی که با *-lish* ساخته شده‌اند، امروزه بسیار محدودکننده هستند. گفتمان الکترونیک^۸ و گفتمان رایانه‌بنیاد^۹ نیز در بعضی جاها به کار رفته‌اند و تمرکز این اصطلاحات بر تعامل^{۱۰} و مکالمه^{۱۱}، آن‌ها را در عصر

¹ electronically mediated communication (EMC)

² digitally mediated communication (DMC)

³ cyberspace

⁴ Internet semiotics

^۵ واژه زبان را در برابر *speak* به پیروی از استاد صالح حسینی در ترجمه کتاب ۱۹۸۴ انتخاب کردم. م.

⁶ idiosyncrasy

⁷ e-presence

⁸ electronic discourse

⁹ computer-mediated discourse

¹⁰ interaction

¹¹ dialogue

شبکه‌های اجتماعی زنده نگه داشته است. با پیشوند *e-* واژه‌هایی مانند *e-language* (زبان الکترونیک) و *e-linguistics* (زبان‌شناسی الکترونیک) ساخته شده‌اند، اما به نظر نمی‌رسد هیچ‌یک از آن‌ها کاربرد عام بیابد. این موضوع درباره *cyberlinguistics* (زبان‌شناسی رایاسپهر) نیز صادق است. در برخی موارد، این نوع فعالیت بود که عنوان جدیدی می‌ساخت، مانند *searchlinguistics* (زبان‌شناسی جستجو). زبان‌شناسی اینترنت، آن‌گونه که من آن را به کار می‌برم، همه آن‌ها را دربرمی‌گیرد، درست مانند *netlinguistics* (زبان‌شناسی شبکه). زبان‌شناسی شبکه، مطالعه زبان در اینترنت است - یا آن‌گونه که در عنوان یک مجله برخط به کار رفته است، زبان@اینترنت^۱.)

زبان‌شناسی اینترنت، به عنوان یک رشته آکادمیک، در دوران کودکی خود به سر می‌برد، اما می‌توان پیش‌بینی کرد که احتمالاً چگونه رشد خواهد کرد. اساساً، همه شاخه‌های شناخته‌شده زبان‌شناسی در دسترس آن هستند. می‌توان انتظار مطالعه نحو، ساخت‌واره، ابزار انتقال^۲ (آوایی، خطی، چندرسانه‌ای)، معنی‌شناسی، گفتمان، کاربردشناسی، جامعه‌شناسی زبان، روان‌شناسی زبان، و . . . اینترنت را داشت. البته باید توازن بین مطالعه ویژگی‌های صوری زبان اینترنت و مطالعه اهداف و تأثیرات آن را حفظ کرد. با گردآوردن یافته‌های توصیفی و نظری، می‌توان انتظار ظهور رشته ثمربخش زبان‌شناسی کاربردی اینترنت^۳ را داشت که به ارائه راه‌حل‌هایی برای مشکلات زبانی‌ای بپردازد که کاربران مختلف اینترنت با آن‌ها مواجه می‌شوند، مانند مشکلات مربوط به جستجو، تبلیغات الکترونیک، و امنیت در اینترنت. در واقع، همان‌گونه که خواهیم دید، تا به امروز نیز انگیزه بسیاری از تحقیقات انجام‌شده در زمینه زبان اینترنت، ملاحظات کاربردی بوده است.

تصورات غلط

همان‌گونه که چندین بار در طول تاریخ مطالعه زبان اتفاق افتاده است، یکی از کارهای مهم زبان‌شناس، از بین بردن تصورات غلط عموم است، و مطمئناً اینترنت تاکنون بسیاری از این تصورات غلط را به وجود آورده است. پیامبران آیه یأس می‌آیند و هرگونه نگرانی زبانی در زمان

¹ language@internet

² means of transmission

³ applied Internet linguistics

کنونی را به این تکنولوژی نسبت می‌دهند و مرگ زبان‌ها و انحطاط معیارهای نوشتار و گفتار را پیش‌بینی می‌کنند. و وقتی این نگرانی‌ها را بررسی می‌کنیم، می‌بینیم که ریشه در افسانه‌ها دارند. وحشت عمومی در زمان ظهور پیامک (یا SMS، مخفف «short massaging service» [سرویس پیام کوتاه]) نمونه خوبی از این داستان‌ها است.

وقتی حدود سال ۲۰۰۰ پیامک در بریتانیا فراگیر شد، بسیاری از افراد آن را یک فاجعه زبانی می‌دانستند. پنج سال بعد، وقتی پیامک داشت در آمریکا فراگیر می‌شد، آنجا نیز همین عکس‌العمل‌ها را به دنبال داشت. این اعتقاد فراگیر شده بود که پیامک به عنوان پدیده‌ای مدرن، پر است از اختصاراتی^۱ که نسل جوانی آن‌ها را در تکالیف و امتحانات خود به کار می‌برند که معیارها را از دست داده‌اند. یکی از این نظرات معمول را دیلی میل^۲ در سال ۲۰۰۷ از قول گوینده‌ای به نام جان هامفریس^۳ بیان کرد. وی در مقاله‌ای با عنوان «من از پیامک متنفرم: پیامک چگونه زبان ما را خراب می‌کند»^۴ نوشت: پیامک‌نویسان «خرابکارانی هستند که با زبان ما کاری را می‌کنند که چنگیزخان با همسایگانش هشتصد سال پیش کرد. دارند نابودش می‌کنند: علائم نگارشی ما را غارت می‌کنند؛ وحشیانه به جملات ما حمله می‌کنند؛ به واژگان ما تجاوز می‌کنند. و باید جلوی آنان را گرفت.» او تنها نبود. نظرات تحقیرآمیز دیگر، این زائر را «تکستیز»^۵، «اسلنگ‌نویز»^۶، و «ویروس دیجیتال» نامیدند.

در نبود تحقیقات زبان‌شناختی مرتبط، برخورد با این دیدگاه‌ها سخت بود. اما اکنون چند پژوهش نشان داده‌اند که تشویش درباره تازگی زبانی (و بنابراین خطرات) پیامک ناهنجاست. همه اعتقادات رایج درباره پیامک نادرست است. خلاصه‌ای از نتایج نوشتگانی که هر روز به تعداد آن‌ها نیز افزوده می‌شود، این است: (۵) فقط کسر کوچکی از پیامک‌ها از اختصارات (پیام‌نگارها)^۷ استفاده می‌کنند؛ این اختصارات پدیده‌ای جدید نیستند؛ محدود به نسل جوان

¹ abbreviations

² Daily Mail

³ J. Humphrys

⁴ "I h8 txt msgs: How texting is wrecking our language"

⁵ textese

⁶ language sl. ظاهرأ حاصل از ادغام واژه‌های slang (واژه عامیانه) و language (زبان). م.

⁷ textisms

نمی‌شوند؛ جوانان آن‌ها را در تکالیف و امتحاناتشان سرزیر نمی‌کنند؛ و پیامک فرستادن بیشتر معیارهای سواد را بهبود می‌بخشد تا اینکه مانعی بر سر راه آن معیارها باشد.

پیامک‌ها «پراختصار» نیستند. یک پژوهش در آمریکا نشان داد در کمتر از ۲۰ درصد از پیامک‌ها نوعی اختصار به کار رفته بود - تقریباً سه مورد در هر پیام. در پژوهشی در نروژ، این نسبت کمتر هم بود، و فقط در ۶ درصد از پیامک‌ها اختصار به کار رفته بود. در مجموعه‌ای که خود من گردآوری کردم، این عدد حدود ۱۰ درصد بود. ظاهراً مردم همه داستان‌هایی را که گاه‌به‌گاه منتشر می‌شود درباره اینکه نوجوانان از چیزی غیر از اختصارات در پیامک‌هایشان استفاده نمی‌کنند، باور می‌کنند. مشهورترین مورد، داستانی بود که در سال ۲۰۰۳ مطرح شد و ادعا می‌کرد که نوجوانی آن‌قدر در انشای خود از پیام‌نگارها استفاده کردم بود که معلمش اصلاً نتوانسته بود آن را متوجه شود. بخشی از آن در اینترنت قرار گرفت و بدون وقفه دست‌به‌دست شد. اما کل داستان شوخی بود، شوخی‌ای که همگان باور کردند.

اختصاراتی هم که در پیامک‌ها به کار می‌روند، «پدیده جدیدی» نیستند. بسیاری از آن‌ها در چتر ورم‌هایی استفاده می‌شدند که تاریخشان به قبل از ظهور تلفن همراه بازمی‌گردد. برخی از آن‌ها را می‌توان در نوشته‌های غیررسمی قبل از اختراع رایانه نیز یافت که تاریخشان به صدها سال قبل یا حتی بیشتر بازمی‌گردد. بارزترین ویژگی، استفاده از یک حرف، عدد، یا نشانه برای نشان دادن یک واژه و یا قسمتی از یک واژه است، مانند *b* به جای «be» یا *2* به جای «to». این‌ها آوانگار^۱ هستند و قدمتی به اندازه چند قرن دارند. بزرگسالانی که «C U» را در پیامک افراد کم سن و سال‌تر محکوم می‌کنند، فراموش کرده‌اند که خودشان هم روزی در بازی‌های واژه‌ای^۲ همین کار را انجام می‌دادند. به همین صورت، استفاده از حروف اول واژه به جای کل آن «M به جای «no» [خیر]، *gf* به جای «girlfriend» [دوست‌دختر]، *cmb* به جای «call me back» [به من زنگ زن] چیز کاملاً جدیدی نیست. مردم سال‌هاست که از سرواژه‌ها^۳ به جای عبارات متداول استفاده می‌کنند. *IOU* در سال ۱۶۱۸ ثبت شده است. به جز رسانه ارتباطی، تفاوت دیگری وجود ندارد بین کودک امروزی‌ای که از «laughing out load» («خنده با صدای بلند») استفاده

¹ rebus

² word games

³ initialisms